

УДК 332.146.2:330.341

JEL Classification O 18, O 31, R 13, R 19.

DOI: 10.31471/2409-0948-2018-2(18)-54-60

ORCID 0000-0002-3943-7352

Яцюк Олег Степанович
кафедра теорії економіки та управління
Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу
76019, Івано-Франківськ, вул. Карпатська, 15
e-mail: olegstya@gmail.com

СМАРТ-СПЕЦІАЛІЗАЦІЯ РОЗВИТКУ РЕГІОНУ ЯК ВАЖЛИВИЙ НАПРЯМ ПІДВИЩЕННЯ ЙОГО КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ТА ІННОВАЦІЙНОЇ АКТИВНОСТІ

Анотація. Дослідження присвячене розкриттю економічної суті смарт-спеціалізації розвитку регіону та виявленню напрямів впливу такої спеціалізації на підвищення конкурентоспроможності та інноваційної активності регіону.

Визначено, що концепція старт-спеціалізації передбачає взаємозв'язок між наукою, освітою і економікою, причому у контексті регіонального розвитку мова іде про триаду «бізнес-наука-громадська сфера». Відповідно до цих відносин мета старт-спеціалізації – це оптимальне використання потенціалу окремих регіонів і країн через максимальне пристосування можливих напрямів розвитку науки і освіти у цих регіонах або країнах до їх конкретних соціально-економічних умов.

Встановлено, що основною перевагою смарт-спеціалізації на рівні регіону є підвищення його конкурентоспроможності та інноваційної активності, оскільки наявність інновацій в сучасному глобалізованому світі є основним фактором економічного росту. Констатовано необхідність впровадження концепції смарт-спеціалізації в Україні в сфері регіональної політики, в першу чергу в напрямі залучення університетів, інших закладів освіти та дослідницьких центрів до визначення порівняльних переваг регіонів та формування стратегій їх розвитку на основі спеціалізації на реалізації таких переваг.

Ключові слова: смарт-спеціалізація, регіональний розвиток, інновації, стратегія, конкурентоспроможність.

Yatsiuk Oleh Stepanovych
Economics and Management Theory Department
Ivano-Frankivsk National Technical University of Oil and Gas
76019, Ivano-Frankivsk, Carpathian street, 15
e-mail: olegstya@gmail.com

SMART-SPECIALIZATION OF REGIONAL DEVELOPMENT AS AN IMPORTANT DIRECTION OF IMPROVEMENT ITS COMPETITIVENESS AND INNOVATIVE ACTIVITY

Abstract. The research is devoted to the economic essence disclosure of smart specialization in the regional development and the identification of impact directions of such specialization on regional competitiveness and innovation activity.

It is determined that smart specialization concept involves the relationship between science, education and economy, and in the context of regional development we are talking about the triad "business – science – public sphere". In accordance with these relations, the smart specialization goal is the optimal use of individual regions and countries potential through the

maximum adaptation of possible development directions of science and education in these regions or countries to their specific socio-economic conditions.

It has been established that the main advantage of smart specialization at the regional level is to increase its competitiveness and innovation activity, because availability of innovations in modern globalized world is a major economic growth factor. It has been determined the necessity of smart specialization concept implementation in Ukraine in regional policy field, primarily in the direction of attracting universities, other educational institutions and research centers to the determination of regions comparative advantages and to the formulation of strategies for their development based on specialization on such advantages realization.

Key words: smart specialization, regional development, innovations, strategy, competitiveness.

Вступ. Зростання рівня інтеграції економіки України з економікою Європейського Союзу (ЄС), досить високі темпи якого спостерігаються з 2015 року, вимагає імплементації в практику діяльності вітчизняних економічних суб'єктів усіх рівнів тих підходів, принципів та інструментів, на яких базується діяльність європейських структур. Одним із таких важливих інструментів є смарт-спеціалізація, який, крім того, є ключовим компонентом співпраці в рамках Європейської політики добросусідства щодо можливості використання європейських структурних та інвестиційних фондів.

Смарт-спеціалізація є інноваційним інструментом ЄС для розбудови регіональної спроможності завдяки двом ключовим підходам, зокрема, урахуванню місцевих умов та економіці знань. На практиці такий підхід передбачає виявлення конкурентних переваг та активів регіону, використання його інноваційного і наукового потенціалу. Проте успіху у впровадженні смарт-спеціалізації можливо досягти лише за умови ефективної співпраці та синергії між місцевою владою, бізнесом, академічним середовищем, та громадянським суспільством.

Аналіз сучасних зарубіжних і вітчизняних досліджень і публікацій. Окремі теоретико-прикладні аспекти застосування концепції смарт-спеціалізації розкриті в працях вітчизняних та європейських дослідників, зокрема Я. Бжуска, Я. Пика [1-2], П. Девіда, Д. Форей, Б. Хола [3], Т. В. Косенкової [4], М. Кардаса [5], Я. А. Жаліло, В. І. Жука, О. Ю. Снігової, А. О. Філіпенка, О. В. Шевченко [6], Г. Тобор [7] та ін. В той же час, системних досліджень впливу смарт-спеціалізації розвитку регіону на підвищення його конкурентоспроможності та інноваційної активності досі проведено не було.

Формулювання цілей статті. Метою даного дослідження є розкриття економічної суті смарт-спеціалізації розвитку регіону та виявлення напрямів впливу такої спеціалізації на підвищення конкурентоспроможності та інноваційної активності регіону.

Висвітлення основного матеріалу. Концепцію смарт-спеціалізації регіону було розроблено групою експертів “Знання для розвитку”, яка як консультативний орган була створена у 2005 році комісаром ЄС з досліджень. Відповідно до вказаних розробок, “смарт-спеціалізація” – це концепція розумної спеціалізації в області інноваційної політики, інструмент для визначення й побудови теперішнього та майбутнього становища регіону, що ґрунтується на знаннях і враховує такі твердження:

1) впровадження смарт-спеціалізації вимагає створення доволі великої кількості досліджень та інновацій, які створять конкуренцію та дадуть змогу використати ефект масштабу і поширення;

2) конкуренція в європейських країнах і регіонах в одних тих же областях наукових досліджень і сфер економіки може призвести до відсутності очікуваного результату через відсутність економії від масштабу і відповідної критичної маси перетворень інноваційного характеру;

3) суть визначення поняття смарт-спеціалізації визначають технології загального призначення, які характеризуються тим, що є повсюдно і застосовуються у багатьох

галузях людської діяльності, а їх використання вимагає додаткових інвестицій у певних секторах;

4) впровадження смарт-спеціалізації повинно полягати у “підприємницькому процесі” навчання, який виявлятиме галузі науки і техніки, в яких регіон або держава зможуть бути лідером в Європі та світі. Головними учасниками цього процесу повинні бути підприємці, а державне управління повинно забезпечити відповідну інфраструктуру і доступ до інформації за нових технологічних можливостей і ризиків, а також можливих джерел фінансування [1, с. 363].

Регіональні інноваційні стратегії країн-членів ЄС традиційно складалася в основному з горизонтальних заходів індустріальної політики, яка була нейтральною в секторальному і галузевому сенсі та спрямована на поліпшення загальних рамкових умов і можливостей для інноваційного розвитку (таких, як розвинені університети і людський капітал, захист прав інтелектуальної власності, відповідна науково-дослідницька та ІТ-інфраструктура, забезпечення конкуренції та відкритості, тощо). Але за останнє п’ятиріччя ключове місце в політиці інноваційного розвитку і гуртування як окремих країн, так і всього Європейського Союзу, займає нова стратегія, яка зберігає традиційний акцент на горизонтальних заходах, але додає нову «логіку», пов’язану зі смарт-спеціалізацією. Саме смарт-спеціалізація фокусується на більш вертикальній, а не нейтральній логіці втручання, тому що передбачає процес виявлення та відбору привабливих сфер для втручання, технологій, підсистем, які могли б сприяти інноваційному розвитку конкретних регіонів [8].

У пропозиції Європейської Комісії щодо політики гуртування на період 2014–2020 рр. [9] потреба в інноваціях є однією із пріоритетних для регіону. Комісія очікує від національних і регіональних органів влади підготовку стратегії досліджень та інновацій в інтересах старт-спеціалізації для зміцнення регіональної інноваційної системи, в такий спосіб максимізуючи вигоди від зростання комерціалізації знань у регіоні.

Виконання цих стратегічних відбувається через застосування тематичного підходу до створення інноваційної стратегії та інноваційної політики у регіоні, який вказує на концентрацію уваги щодо використання ендogenous потенціалу для зростання регіону і досягнення переваги в глобальному масштабі [2, с. 364; 10, с. 303].

Прийнятий тематичний підхід узгоджується з керівними принципами Європейської Комісії в галузі так званих регіональних інноваційних стратегій третього покоління, опублікованими в грудні 2011 року Генеральною дирекцією з регіональної політики у межах ініціативи “Smart Platform Specialisation”. Він відображає положення Європейської Комісії про те, щоб оновлені регіональні інноваційні стратегії ґрунтувались на ідеї чотирьох “С”:

1) *choices* (вибори) – зазначення кількості інвестиційних пріоритетів про підприємницький потенціал та перспективні напрями спеціалізації;

2) *competitive advantage* (конкурентні переваги) – побудова на поточній економічній спеціалізації регіону та мобілізації талантів завдяки поєднанню потреби і можливості сектору досліджень і розвитку промисловості та бізнесу;

3) *critical mass* (критична маса) – спрямування на розвиток світового класу кластерів та створення простору для різноманітних міжсекторних зв’язків, що прискорюють процеси диверсифікації в умовах росту участі в міжрегіональних мережах;

4) *collaborative leadership* (колективне керівництво) – включення до інноваційних процесів не тільки навчальних закладів, компаній і державних органів, але й користувачів інновацій.

Смарт-спеціалізація – стратегічний підхід до економічного розвитку країн шляхом адресної підтримки досліджень та інновацій, що є основою для надання Структурними фондами ЄС інвестицій у дослідницьку та інноваційну діяльність. Вона дає змогу європейським країнам досягти згуртування в політиці, збільшити кількість робочих місць та реалізувати програму економічного розвитку «Європа – 2020». Смарт-спеціалізація

передбачає виявлення сильних сторін і розвиток конкурентних переваг регіонів на основі існуючої структури регіональної економіки. Для того щоб в умовах глобальної конкуренції розвивати економіку і технології за допомогою інновацій, потрібно уникати дублювання дослідницької та інноваційної діяльності різними регіонами. У більш широкому контексті смарт – це спеціалізація, яка включає в себе процес розробки інноваційної концепції, виявлення конкурентних переваг, визначення стратегічних пріоритетів, а також використання

Інвестування досліджень, інновацій і підприємництва є основою «Європейської стратегії 2020». Як частина цієї стратегії Європейська комісія прийняла провідною ініціативою «Інноваційний Союз» («Innovation Union»). Дана ініціатива являє комплексну інноваційну стратегію, спрямовану на стимулювання європейської економіки демонструвати розумне, стійке і змістовне зростання, і акцентується на концепції смарт-спеціалізації, як шляху досягнення поставлених цілей. У «Європейській стратегії 2020» смарт-спеціалізація виступає ключовим елементом інноваційної політики та являє собою інтегровану економічну програму, основними напрямками якої являються:

- 1) політична підтримка ключових національних чи регіональних пріоритетів, завдань і потреб для розвитку, заснованого на знаннях;
- 2) розвиток «сильних сторін» і конкурентних переваг країни чи регіону;
- 3) підтримка технологічних інновацій і стимулювання інвестування приватного сектора;
- 4) залучення зацікавлених сторін стимулювати інноваційно-експериментальну діяльність;
- 5) розробка систем моніторингу та оцінки [3].

Аналіз і оцінювання інноваційного потенціалу є ключовими процесами стратегії смарт-спеціалізації [11, с. 82-83]. Необхідність аналізу інноваційного потенціалу регіону стала ключовим фактором історії інноваційних стратегій Європейського Союзу. В даному випадку акцентується увага на аналізі потреб і бар'єрів малих і середніх підприємств в інноваціях, а також оцінка сприяння інфраструктури регіону впроваджувати дані інновації у виробництво [12-15].

Визначення масштабу смарт-спеціалізації є дуже важливим моментом, так як різні зацікавлені сторони мають різні очікування і цілі. Завданням смарт-спеціалізації є досягнення максимальної ефективності і корисності для всіх суб'єктів регіону. Незалежно від того, які суб'єкти включені в стратегію смарт-спеціалізації, вона повинна бути інтерактивною і узгодженою, оскільки інноваційний процес – це колективне зусилля, в якому успіх досягається завдяки здатності суб'єктів [4, с. 78].

Смарт-спеціалізація вимагає співпраці компаній, дослідницьких центрів, університетів та місцевих органів влади з метою виявлення найперспективніших галузей спеціалізації, а також слабких сторін і перешкод на шляху впровадження інновацій у регіонах. В той же час, смарт-спеціалізація не означає революції у розвитку політики ЄС, це концепція вдосконалення існуючих методів стимулювання економічного розвитку шляхом зростання конкуренції та інноваційного підприємництва.

Для виявлення ефективних методів і форм модернізації економіки та прискорення інноваційного розвитку регіонів України в умовах децентралізації управління доцільно вивчити досвід європейських країн щодо розробки регіональних стратегій смарт-спеціалізації, дослідити інституціональні аспекти впровадження цього підходу в стратегічному управлінні регіональним розвитком в Україні з використанням можливостей приєднання до Європейської Платформи для підтримки розробки стратегії розумної спеціалізації. Існуючі формальні і неформальні кластери можуть бути залучені як на етапі розробки, так і при реалізації стратегій смарт-спеціалізації. Для цього необхідно виявити в регіонах ці кластери, провести їх бенчмаркінг, результати якого можуть бути використані для визначення регіональних моделей спеціалізації і оцінки потенціалів різних видів економічної діяльності в регіонах [4, с. 80].

В Україні впровадження концепції старт-спеціалізації розвитку регіону тільки починає набирати обертів, причому здебільшого завдяки зусиллям наших партнерів з ЄС. Так, смарт-спеціалізація в Україні – це частина зусиль Європейського Союзу у сприянні розвитку українських регіонів та допомоги у подоланні тривалого економічного спаду. На рахунок європейських країн вже близько двох сотень впроваджених стратегій старт-спеціалізації, і число це продовжує зростати досить високими темпами. Для України перевагою такого підходу є приєднання областей до мережі регіонів ЄС, залучення інвесторів в область, збільшення кількості спільних проєктів з ЄС, підтримка регіонів у процесі економічної трансформації та узгодження професійного потенціалу до ринкових вимог.

Для впровадження смарт-спеціалізації в Україні Міністерство регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України, Міністерство економічного розвитку і торгівлі України та Міністерство освіти і науки України формують національну команду, що координуватиме процес на національному рівні, наступним етапом є формування регіональних команд в пілотних областях. Після проведення детально аналізу даних в різних сферах за методикою європейських спеціалістів в пілотних областях та після аналізу результатів «процесу підприємницького відкриття» (entrepreneurial discovery process), буде адаптовано методику ЄС до особливостей України. Наступним кроком буде підготовка українських експертів, для можливості запровадження смарт-спеціалізації в усіх інших областях України. Враховуючи розробку Стратегій регіонального розвитку після 2021 року, наявність в областях смарт-спеціалізації допоможе ефективніше використовувати наявні ресурси, розвивати унікальні сторони та удосконалювати систему стратегічного планування в областях [16].

Висновки. Підсумовуючи викладене вище, слід погодитися з авторами [2], що концепція смарт-спеціалізації передбачає взаємозв'язок між наукою, освітою і економікою, хоча у контексті регіонального розвитку можна швидше говорити про відносини між бізнесом, наукою і громадською сферою. Відповідно до цих відносин мета смарт-спеціалізації – це оптимальне використання потенціалу окремих регіонів і країн через максимальне пристосування можливих напрямів розвитку науки і освіти у цих регіонах або країнах до їх конкретних соціально-економічних умов. Тобто спрямування державного втручання у такі ініціативи, заходи і проєкти, які уможливають спеціалізацію у цьому регіоні або країні, або розвиток базових технологій чи продуктів і послуг з використанням цих технологій.

Реалізація визначеної вище мети старт-спеціалізації визначає можливість досягнення основної її мети – підвищення конкурентоспроможності та інноваційної активності на регіональному рівні, оскільки наявність інновацій в сучасному глобалізованому світі є основним фактором економічного росту.

З огляду на вагомі результати, які дає старт-спеціалізація, а також беручи до уваги необхідність поглиблення співпраці нашої держави з країнами ЄС в рамках Європейської політики добросусідства, в Україні необхідно впроваджувати аналізовану концепцію в сфері регіональної політики. Одним із найважливіших напрямів імплементації концепції старт-спеціалізації, який досі належним чином невисвітлений в наукових працях українських вчених, є залучення університетів, інших закладів освіти та дослідницьких центрів до визначення порівняльних переваг регіонів та формування стратегій їх розвитку на основі спеціалізації на реалізації таких переваг. Очевидно, це потребує застосування новітніх форматів співпраці між органами державної влади й місцевого самоврядування з однієї сторони та освітньо-дослідницькими центрами з іншої сторони на основі залучення останніх до розробки інноваційної продукції та реалізації її в першу чергу на регіональному рівні, а також навчанні кадрів для регіональної економіки.

Література

1. Бжуска Я. Розумна спеціалізація регіону / Я. Бжуска, Я. Пика // Вісник Національного університету Львівська політехніка". – 2012. – № 749 : Логістика. – С. 362–366.
2. Brzóška J., Pyka J. Rozwój ekosystemu innowacji w Regionie w perspektywie 2020 roku [w:] J. Pyka(red) Nowoczesność przemysłu i usług – nowe wyzwania. TNOiK. – Katowice, 2012.
3. David P., Foray D., Hall B. Smart Specialistaion. The concept. Knowledge Economists Policy Bries 9, October 2007.
4. Косенкова Т. В. Перспективи розвитку smart-спеціалізації у Харківській області / Т. В. Косенкова // Соціальна економіка. – Випуск 53 (1). – 2017. – С. 76-80.
5. Kardas M. Inteligentna specjalizacja – (nowa) koncepcja polityki innowacyjnej. „Optimum. Studia Ekonomiczne”. – 2011. – nr 2, WSE, Białystok.
6. Нова регіональна політика для нової України: Аналітична доповідь (Скорочена версія) / [Жаліло Я. А., Жук В. І., Снігова О. Ю. та ін.]; під заг. ред. Я. А. Жаліла. – К., Інститут суспільно-економічних досліджень, 2017. – 36 с.
7. Tobor G. Smart specialisation a rozwój aglomeracji górnośląskiej [w] J. Pyka (red). Nowoczesność przemysłu i usług – nowe wyzwania. – Katowice: TNOiK, 2012.
8. Hall BH., Trajtenberg M. Uncovering general purpose Technologies with patent data, [w:] New frontiers In the economics of innovation and New technology: esseys In honour of Paul A. David, (eds.) C. Antonelli, D. Foray, B.B. Hall, W.E. Steinmueller, 2007.
9. Foray D. Understanding „Smart Specialistaion”, [w:] The questions of R&D Specialistaion: Perspectives and Policy implications, Institute for Perspective Technological Studies. – Joint Research Centre, Seville, 2009.
10. Яцюк О. С. Процесс глобализации: особенности современного этапа и влияние на экономику Украины / О. С. Яцюк // Труды международной научно-практической конференции “Развитие финансово-кредитной системы Республики Казахстан в условиях новой глобальной реальности”, Астана: Евразийский национальный университет им. Л. Н. Гумилева, 2016. – С. 300-304.
11. Ладиченко К. І. Напрями формування національної інноваційної системи на засадах стратегії SMART-спеціалізації / К. І. Ладиченко // Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України. – 2015. – № 2. – С. 82-88.
12. Данилейчук Р. Б. Фінансові інструменти підтримки суб'єктів інфраструктури малого бізнесу в регіоні / Р. Б. Данилейчук // Науковий вісник Івано-Франківського національного технічного університету нафти і газу. Серія: економіка та управління в нафтовій і газовій промисловості. – № 1 (17). – 2018. – С. 62-72.
13. Рудь Н. Т. Роль інноваційних стратегій у підвищенні інноваційного потенціалу регіону [Електронний ресурс] / Н. Т. Рудь // Економіка. Управління. Інновації. – 2010. – № 2. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/eui_2010_2_37
14. Яцюк О. С. Передумови розвитку підприємництва на регіональному рівні / О. С. Яцюк // Проблеми та перспективи розвитку підприємництва: Матеріали X Міжнародної науково-практичної конференції (м. Харків, 25 листопада 2016 року). □□–Х.: ХНАДУ. □Т. 1. □– С. 150-152.
15. Яцюк О. С. Стратегічні напрями реорганізації системи управління фінансовим оздоровленням підприємств на рівні області / О. С. Яцюк // Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України. Стратегії розвитку регіонів: методологія розробки, механізми реалізації: зб. наук. пр. / НАН України. Ін-т регіональних досліджень; редкол.: Є. І. Бойко (відп. ред.). – Львів, 2008. – Вип. 2 (70). – С. 251-261.
16. Для розвитку українських регіонів використовуватимуть інструменти smart спеціалізації [Електронний ресурс] / Прес-центр ініціативи "Децентралізація". – Режим доступу: <https://decentralization.gov.ua/news/9614>

References

1. Bzhuska Ya. Rozumna spetsializatsiia rehionu / Ya. Bzhuska, Ya. Pyka // Visnyk Natsionalnogo universytetu "Lvivska politehnika". – 2012. – № 749 : Lohistyka. – С. 362–366.
2. Brzóška J., Pyka J. Rozwój ekosystemu innowacji w Regionie w perspektywie 2020 roku [w:] J. Pyka(red) Nowoczesność przemysłu i usług – nowe wyzwania. TNOiK. – Katowice, 2012.
3. David P., Foray D., Hall B. Smart Specialistaion. The concept. Knowledge Economists Policy Bries 9, October 2007.
4. Kosenkova T. V. Perspektyvy rozvytku smart-spetsializatsii u Kharkivskii oblasti / T. V. Kosenkova // Sotsialna ekonomika. – Vypusk 53 (1). – 2017. – С. 76-80.
5. Kardas M. Inteligentna specjalizacja – (nowa) koncepcja polityki innowacyjnej. „Optimum. Studia Ekoonomiczne”. – 2011. – nr 2, WSE, Białystok.
6. Nova rehionalna polityka dlia novoi Ukrainy: Analitychna dopovid (Skorochedna versiia) / [Zhalilo Ya. A., Zhuk V. I., Snihova O. Yu. ta in.]; pid zah. red. Ya. A. Zhalila. – K., Instytut suspilno-ekonomichnykh doslidzhen, 2017. – 36 s.
7. Tobor G. Smart specialisation a rozwój aglomeracji górnośląskiej [w] J. Pyka (red). Nowoczesność przemysłu i usług – nowe wyzwania. – Katowice: TNOiK, 2012.
8. Hall BH., Trajtenberg M. Uncovering general purpose Technologies with patent data, [w:] New frontiers In the economics of innovation and New technology: esseys In honour of Paul A. David, (eds.) C. Antonelli, D. Foray, B.B. Hall, W.E. Steinmueller, 2007.
9. Foray D. Understanding „Smart Specialistaion”, [w:] The questions of R&D Specialistaion: Perspectives and Policy implications, Institute for Perspective Technological Studies. – Joint Research Centre, Seville, 2009.
10. Yatsiuk O. S. Protsess hlobalyzatsyy: osobennosty sovremennoho etapa y vlyiane na ekonomyku Ukrainy / O. S. Yatsiuk // Trudy mezhdunarodnoi nauchno-praktycheskoi konferentsyy “Razvytye fynansovo-kredytnoi systemy Respublyky Kazakhstan v uslovyakh novoi hlobalnoi realnosti”, Astana: Evrazyisky natsyonalnyi unyversytet ym. L. N. Humyleva, 2016. – S. 300-304.
11. Ladychenko K. I. Napriamy formuvannia natsionalnoi innovatsiinoi systemy na zasadakh stratehii SMART-spetsializatsii / K. I. Ladychenko // Naukovi zapysky Instytutu zakonodavstva Verkhovnoi Rady Ukrainy. – 2015. – № 2. – S. 82-88.
12. Danyleichuk R. B. Finansovi instrumenty pidtrymky subiektiv infrastruktury maloho biznesu v rehioni / R. B. Danyleichuk // Naukovyi visnyk Ivano-Frankivskoho natsionalnogo tekhnichnogo universytetu nafty i hazu. Seriia: ekonomika ta upravlinnia v naftovii i hazovii promyslovosti. – № 1 (17). – 2018. – С. 62-72.
13. Rud N. T. Rol innovatsiinykh stratehii u pidvyshchenni innovatsiinoho potentsialu rehionu [Elektronnyi resurs] / N. T. Rud // Ekonomika. Upravlinnia. Innovatsii. – 2010. – № 2. – Rezhym dostupu: http://nbuv.gov.ua/UJRN/eui_2010_2_37
14. Yatsiuk O. S. Peredumovy rozvytku pidpriemnytstva na rehionalnomu rivni / O. S. Yatsiuk // Problemy ta perspektyvy rozvytku pidpriemnytstva: Materialy Kh Mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii (m. Kharkiv, 25 lystopada 2016 roku). □□– Kh.: KhNADU. □T. 1. □– S. 150-152.
15. Yatsiuk O. S. Stratehichni napriamy reorhanizatsii systemy upravlinnia finansovym ozdorovlenniam pidpriemstv na rivni oblasti / O. S. Yatsiuk // Sotsialno-ekonomichni problemy suchasnoho periodu Ukrainy. Stratehii rozvytku rehioniv: metodolohiia rozrobky, mekhanizmy realizatsii: zb. nauk. pr. / NAN Ukrainy. In-t rehionalnykh doslidzhen; redkol.: Ye. I. Boiko (vidp. red.). – Lviv, 2008. – Vyp. 2 (70). – S. 251-261.
16. Dlia rozvytku ukraïnskykh rehioniv vykorystovuvatymut instrumenty smart spetsializatsii [Elektronnyi resurs] / Pres-tsentr initsiatyvy "Detsentralizatsiia". – Rezhym dostupu: <https://decentralization.gov.ua/news/9614>

Стаття надійшла до редакції 12.10.18 р.

Рекомендовано до друку д.е.н., доц. Кісем С. Я.